

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งแก้ปัญหาต่างๆ อย่างบูรณาการพร้อมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชนและชุมชนให้สามารถพึ่งตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นองค์รวมและยั่งยืน เพื่อให้มีรายได้และเศรษฐกิจของครัวเรือน มีความเข้มแข็ง ได้มีนโยบายต่างๆ ออกมามากมายไม่ว่าจะเป็น กองทุนหมู่บ้าน การพักหนี้เกษตรกร 30 บาท รักษาทุกโรค และโครงการเอื้ออาทรต่างๆ มากมาย แต่นโยบายหนึ่งคือ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน เพื่อให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ ของท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจุดเด่นของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์มาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ สามารถส่งออกจำหน่ายสู่ตลาดต่างประเทศได้ โดยรัฐบาลจะช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ให้ได้มาตรฐาน ทำการตลาดเพื่อช่วยกันเผยแพร่และจัดจำหน่ายให้กับคนทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุดได้ถูกจัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นมากอย่างหนึ่งในบรรดาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดระยอง โดยเฉพาะชุมชนบึงสำนักใหญ่ มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจุดบ้านมาบเหลาชะโอน ตำบลชากพง อำเภอแกลง ซึ่งประชากรในชุมชนบึงสำนักใหญ่ ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำประมง การทำนา ทำสวนผลไม้ ส่วนอาชีพเสริมและเห็นได้ว่าเป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนบึงสำนักใหญ่มากที่สุดจนเป็นที่รู้จักกันดี คือ การผลิตเสื้อกระจุด ซึ่งเป็นเสื้อที่มีลวดลายสวยงามคงทน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ และเครื่องประดับต่างๆ หลากๆ ชนิด เช่น กระเป๋า ตะกร้า ถาด กล้อง หมอน เสื้อ ภาชนะสำหรับใส่ไวน์ ภาชนะสำหรับใส่กระถางต้นไม้ไว้ตกแต่งอาคารบ้านเรือน เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวยังมีคุณภาพที่ไม่สม่ำเสมอ ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการพัฒนาตลาดใหม่ ๆ และผลิตภัณฑ์สินค้า ผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้สั่งซื้อเป็นหลัก

จากการศึกษา และสัมภาษณ์ชาวบ้านชุมชนบึงสำนักใหญ่เบื้องต้น พบว่าชาวบ้านมีแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักรให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งต่างๆ ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดยต้องการความช่วยเหลือด้านการพัฒนารูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีวดลายต่างๆ ที่ทันสมัย รวมทั้งด้านการผลิต และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาด้านอื่นๆ อีกเช่น การใช้เทคนิคการย้อมสีโดยใช้สีผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ การออกแบบเครื่องมือสำหรับจักสานกกระจุต การใช้เทคนิคในการอบเส้นกกระจุตให้แห้งและไม่เกิดเชื้อรา เป็นต้น และชุมชนมีความประสงค์ที่จะยังคงจะผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุตเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไป สามารถที่จะยึดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้ เนื่องจากเป็นงานอิสระ ไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นไปนอกพื้นที่ชุมชนจึงมีความปรารถนาที่จะรวมกลุ่มของตนให้เข้มแข็งเพื่อที่จะมีพลังที่จะใช้ในการต่อรองและร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น สังคมมีความมั่นคงอยู่ดีมีสุข อันเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการจะพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุตในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีโอกาสขยายสู่ตลาดสากลได้ เป็นการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบึงสำนักใหญ่ และประวัติความเป็นมาของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุตของชุมชนบึงสำนักใหญ่
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพการผลิต ปัญหา อุปสรรคและความต้องการในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุตของชุมชนบึงสำนักใหญ่
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุตสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนบึงสำนักใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบึงสำนักใหญ่และกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจุต โดยเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจุต บ้านมาบเหลาชะโอน ตำบลขากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง โดยมุ่งเน้นศึกษาประวัติ

ความเป็นมา สภาพการผลิต ปัญหา และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจูดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนบึงสำนกใหญ่ และประวัติความเป็นมาของกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจูดของชุมชนบึงสำนกใหญ่ ที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจูด
2. ทำให้ทราบถึงสภาพการผลิต ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในด้านต่างๆ ของกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจูดของชุมชนบึงสำนกใหญ่ที่ผลิตสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจูด
3. ได้แนวทางในการเพิ่มศักยภาพ และ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจูดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สอยต่างๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักสาน ถักสานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

กระจูด หมายถึง กก (Sedge) ชนิดหนึ่งที่นำมาผลิตผลิตภัณฑ์จักสานกระจูด

กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งจากกระจูด หมายถึง กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจูด บ้านมาบเหลาชะโอน ตำบล ชากพง อำเภอ แกลง จังหวัด ระยอง